

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor
1/2 an 12 cor.,
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oara 12 fl. a treia
oara 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Pentru copii.

În sfârșit un proiect al actualului minister, care e vrednic de toată lauda: promisiunea ministrului Lukács, de a oferi adaos de scumpete pentru anul 1912 și următorii funcționarilor și servitorilor de stat, în proporție cu copiii ce-i vor avea în familie.

Mișcarea pentru îmbunătățirea sortii funcționarilor de stat datează din 1904, înțelegem partea ei mai intensivă, căci mișcări în aceasta direcție au fost cu mulți ani în urmă. Anul 1904 e însă o răspântie memorabilă în acest punct. Ne aducem cu toții bine aminte, cum în anul acesta fatal, a început a se urca prețul tuturor articlilor, cu o repeziciune, ce nu mai voia să conțenească.

Lumea comercială și acei ce își valorizau produsele proprii, cercau să-și incaseze din venitul produselor proprii ceace pierdeau cu scumpirea articlilor cumpărați cu bani. Economii și-au echilibrat destul de bine finanțele în mijlocul acestei scumpiri, care în loc să conțenească, pare a lua pe zi ce merge proporții tot mai înspăimântătoare. Articlii de cereale, cari sunt așa de necesari în traiul zilnic s'au scumpit numai de 2 ani încoace cu 100—150 %.

În mijlocul acestei urcări de prețuri, a acestei scumpiri nebunești oamenii cu leafă fixă erau cei mai strâmtorați. Ei erau victima acestui război fatal, calul de bătaie, care trebuia să poarte în spinare toate sarcinile, până va sucumba sub ele. Funcționarul n'are prilejul de a urca prețul cucuruzului pentru a-și compensa pierderea ce a avut-o la vânzarea grâului, nici nu putea să urce sau să scârțeze după bunul lui plac prețul vitelor și al laptelui. El nu putea decât să rabde și să se svâr-

colească în această luptă absolut inegală: se *urcaseră* toți articlii, iar valoarea banilor *scăzuse*. Nu mai putea să mai acopere acum cu salariul de mai înainte nevoile zilnice, când greutatea lor îi apăsa în-treit. S'a pornit atunci mișcarea pentru urcarea lefurilor, pentru adaosuri de scumpete, și ea decurge și astăzi cu aceeași insistență, căci cu toate îmbunătățirile făcute, salarele s'au urcat cu 10—50 procente, în vreme ce mulți articli s'au scumpit cu 100—150.

În afară de funcționari, mai era încă cineva foarte strâmtorat, în împrejurările grele de astăzi: familia acestuia și, mai ales, *copiii*. Născuți în vremuri mai grele ca părinții lor, copiii întâmpină de la început greutatea, pe cari le resimt indirect, dar de cari se vor izbi înșiși, la ieșirea lor în lume. Te gândești cu groază la viitorul acestor mlădițe plâpânde, când îți dai seama de proporțiile tot mai amenințătoare ale scumpirii traiului. Dacă lucrurile vor merge tot așa — și așa sunt pornite să meargă — ce va fi peste 10 ani, ce va fi peste 20, când abia de 7 ani încoace ne-am îngrozit de scumpirea vertiginosă a traiului?

În lucrarea de ajutorare, ce a pornit pentru funcționari, statul vine acum cu o propunere foarte bună. Ministrul Lukács, într'una din ședințele din urmă ale camerei, a declarat, că cu începutul anului viitor va oferi funcționarilor de stat un ajutor permanent *pentru familiile lor*. Funcționarii cari au un copil, vor primi, (în afară de adausul obișnuit de scumpete și de urcarea ce li-s'a făcut de curând la salariu) 200 coroane, cei cu doi copii 400 cor. iar cei cu trei și mai mulți 600 cor. Servitorii și funcționarii subalterni vor primi 50% din acest ajutor pentru familie.

Ordinațiunea aceasta pe noi nu ne privește decât iudirect, căci nu se preferă decât la funcționarii de stat și la cei ce se împărtășesc de ajutorul statului. Ne ocupăm cu ea totuși la loc de frunte, căci promisiunea ministrului invoalvă în sine biruința unui *principiu umanitar*.

În țerile apusene cu o civilizație mai dezvoltată s'a accentuat de mult necesitatea sancționării acestui principiu umanitar, statorindu-se reduceri și favoruri pentru oamenii cu familie mai grea: în Franța, unde mișcarea populației în vremea din urmă arată rezultate deprimante, se fac toate înlesnirile celor familisti, și se impun dări grele pentru burlaci.

La noi lucrul acesta a fost neglijat până acum și chiar impozitul de dar nu avea nici un favor — ci dimpotrivă — pentru capii de familie.

Cu anul viitor va intra în vigoare propunerea ministrului Lukács, — și astfel familiile funcționarilor de stat se vor împărtăși de aci înainte de un ajutor *permanent* pentru suportarea greutăților împreunate cu creșterea și educarea copiilor.

E o problemă mult mai importantă aceasta, decât să nu o recomandăm cu toată căldura cercurilor noastre conducătoare.

Preoții noștri sunt în cel puțin 90% oameni căsătoriți și aproape în tot atâtea procente oameni cu familie, adeseori foarte grea. Cunoaștem munca titanică a preoților noștri, știm cu toții, că ei subministrează 70% din viitorii și actualii intelectuali ai noștri.

E necesar și umanitar deci, să ne gândim la greutățile nenumărate ale acestor oameni — greutatea, pe cari nici nu și-le poate imagina un om singuratic — și să apreciem faptele lor și răsplata ce le compete și sub acest raport.

Dorul ni-s'a implinit!

Iată preotul mare, care a plăcut Domnului, ca să păzască *legea înălțimei*, aflându-se *drept*.

Bucurie mare se vestește, care va fi la toată suflarea românească, că Dumnezeu a ascultat glasul rugăciunilor noastre, și s'a milostivit de dieceza noastră și de stările ei, și preot mare îi trimite, — bărbatul doririlor și a durerilor noastre, ca să păstreze *legea înălțimei*, aflându-se *drept*.

Bucurați-vă popoară și vă veseliți, că cu noi este Dumnezeu! Stăpân probat și înțelept, plin de activitate, vine întru numele Domnului, să ne păstorească, văzându-ne bucuriile și mângându-ne în suferință.

Bucurați-vă biserici, în cari până acum nu a intrat picior de episcop, — de acum îl veți saluta în persoana-i înaltă între păreții mari ori mai mici, după cum sau putut ridica prin brațele pline de sudoare a popoarelor iubitoare de adăpost a s. legi.

Bucură-te mândru și număros popor a diecezei de Gherla — de mult vrednic de o stare mai bună — că vei fi fericit a vedea pe părintele tău și a-l cunoaște față în față, și între munți și în câmpie, apostolind și sămănând cuvântul adevărului și a încurajării, de a fi tare în păstrarea și apărarea s. legi.

Bucură-te preoțime, pentru că în El vei afla nu numai Părinte apărător, ci și frate sincer, care știe a să coborî între noi ca între frați împreună luptător, și ca pe atare, numele îl vom pomeni cu plăcere la s. slujbe dumnezeiești, ca să ni-l țină Dumnezeu *în-treg, sănătos, cu pace, drept îndreptând cuvântul adevărului — întru zile îndelungate!*

Bucurați-vă cei zăloși și activi, pentru că în El pildă de nouă hărnicie veți afla.

Tremurați leneși și nepăsători, ascundeți-vă cei lingușitori! că El va scoate din biserică pe neguțatori, târgoveți și farisei.

Școli și învățători, și toate cele scumpe ale noastre instituțiuni, bucurați-vă! că vine la voi și pentru voi, cel ce va da mână de adăpost, și va lumina în drumul vostru, și pe toți îi va chema la postul și datorințele de lipsă.

Sus inimile! Sus fruntea! că el vine, nu să strice, ci să îndrepte ce e stricat, și să deie la toate suc de nouă viață.

Foarte alese și potrivite sunt cuvintele organului nostru: „Unirea“ Nr. 110 — a cărei întemeietor a fost acest — *acum al nostru părinte — care așa glăsuște plin de adevăr: „In situația grea și delăsată, a acestei dieceze atât de vaste, se recerea o mână de fer, o înțelepciune probată și un ochiu ager, pentru a restabili ordinea, a netezi asperitățile și a însufla duhul de viață, ce părea că lăncezește...“*

Înbracă-te-n lumină tu dieceză mare, Că ceriul e cu milă la lacrimile tale: Trimisu-ți-a *„doritul“*, te scoate din suspine, Înaltă și tu fruntea, precum și-se cuvine!

Ai fost pusă la probă, ai fost ingenunchiată, Erai de tot slăbită, erai de tot uitată. Azi vine grădinarul, cu minte și cel drept, Să-ți scuture-amorțială, se înoie al tău pept; Să-ți spună, să-ți arete că drept ai la viață, El vine să-ți alunge și negura din față. Bogat în experiență, trimis de ceriu el vine Să-ți strige; te deșteaptă! și vină după mine! Fuiorul de lumină în mână sa îl poartă Și inima cea mare va da-o nouă toată...

Că muncă uriașă a săvârși el are Dar noi vom fi cu dânsul, cei mici, ca și cel mare. Dispară nepăsarea și ori ce amortire, Și munca în iubire să-și afle întărire.

Iar oarba neunire, nedrepte părtiniri, Să nu-și mai afle locul și stare nicăiri.

În lături lingușire, voi nori de potignire, Lăsați intrarea liber la tata cu iubire. Când vine 'n lacrimi omul la cârjă, la păstor, Lăsați să-i spună lipsa și gânduri mari cu dor.

În mâni să porți toiagul o scumpe arhieru! La bine și dreptate ducând poporul tău. Că azi în fericire cu toți ingenunchem: La mulți ani tu stăpâne! cu toții îți urăm!! Și „Marele Vasile“ — din sfințele scripturi, Umbrez'atale zile! strigăm din mii de guri. Și ceriu-ți deie Ție răsplată cuvenită Că n'ai lăsat „a noastră biserică“ cernită, Ci i-ai luat azi vâlul de multă agonie, Deci cerul să-ți păstreze un nimb pe veșnicie. Sosește 'n pace sfântă, căci tare te dorim, Tu scumpe arhieru! Vrem fi iubii să-ți fim!!!

P. Grapini
preot diec. Gherla.

Chestiunea școlilor ungurești din România. „Budapesti Hirlap“ publică în numărul său de azi următoarea telegramă primită din București:

„La intervenția ministrului austro-ungar la București, principele Fürtenberg, guvernul român a revocat ordinațiunea, prin care școlile ungurești din România erau obligate a propune în două ore pe zi limba românească. Ministrul de culte Arion, abia după publicarea ordinațiunii a aflat despre dispozițiile cuprinse în ea. D. ministru Arion, când revizorul școlar Florescu i-a prezentat ordinațiunea spre semnare, n'a cerut să i-se comunice cupinsul ei și numai așa s'a putut întâmpla, că numele acestui ministru, care e călăuzit de cel mai larg liberalism a putut să ajungă sub o ordinațiune, care calcă în picioare drepturile libertății culturale. Azi,

FOIȚA.

Poveștile lui Visalon.

(Continuare și fine).

— N'am avut răgaz să stăm mult pe gânduri, căci se porni odată, de după muche, din fața noastră, o urlătură de lup, de am încremenit — și piatră.

— La asta nu m'am așteptat zise bătrânul, dar acum tot atât. Încă n'am văzut om mâncat de lup. Mână a coastă Visaloane, ca să nu dăm chiar peste ei.

— Adă mai întâi toporul, am zis eu tremurând, ca să am ceva în mână.

— Mergeam încet, aproape în degete. Vream să nu ne audă nici vântu, dar era tot înzădar, că așa mai scârțâia sania, de nu cred să nu ne fi auxit până în drumul de țară.

— Am eșit în muche, când aud pe bătrânul strigând și mă uit îndărăpt. Măciucă mi s'a ridicat părul în cap... Nea Visalon era ridicat în picioare. Pe fața lui se vedea spaima, de care a fost cuprins în clipele acelea. Se făcu o așa liniște în casă, încât și resufletele se strecurau numai pe indeletele din piepturi, iar Partene și mama

rămasără ea încremenii în lucru jumătate și se uitau cu groază la Visalon.

— Treizeci vor fi fost, cât vițaii de mari, și veneau cu limbile scoase după car tot mai aproape și mai aproape. Bătrânul și-a uitat de frig, și de groază i-s'a încleștat gura, de gema numai ca un nebun. Bătea cu mâinile în vânt și bolborosea, de simțiam cum mi-se sleiește sângele în vine. N'avui răgaz, nici să mă gândesc, căci ne-au încunjurat lupii de toate părțile și așteptam acum să se arunce asupra noastră. În clipa ceialaltă s'au ridicat caii în două picioare și au rupt-o deadreptul pe coastă la vale.

Își rotea ochii Visalon și strângea pipa într'o mână de sta să o sfarme. Nime nu a băgat de seamă, că și noi copiii cei rupți de ohoseală și somn, ne-am ridicat unul după altul din pat și ne uitam de după masă la nea Visalon, de trâmura cămășuțele pe noi.

— Ca roiu s'a aruncat toată haita după noi. Nu mai vedeam nimic dela o vreme, eăci caii își întinseră gâturile și alergau orbi înainte, aruncând toată zăpada la mine în ochi. Tata striga cât putea, ținându-se cu mâinile amândouă de o mânășă a saniei și nici răgaz n'am avut, ca să mă trezesc din groaza morții, când simt cum ne prăbușim cu toții, cu cai și sanie, într'o prăpastie. Un gemet îngrozitor, sbateri și svârcoliri am amezit...

În momentul acesta intră tata, acuturându-se de zăpadă pe ușe.

— Ei, că bine vă merge aici, zise el râzând. Cald e, Visalon vă povestește, numai chiar un pic de bețură v'ar mai trebui. Dar voi încă nu v'ați culcat? se uită mirat la noi, cari stam și ascultam la povestea asta grozavă.

— Așa? se întrebă mirată mama, de-abia acum observându-ne la masă. De mâncare nu le-a trebuit, rugăciunile nu și le-au zis, dar la prostiile lui Visalon i-a sculat ciurma. Să vă cărați în pat, că de nu vă dau!

Ca să înțelegem mai bine, își scoase repede furca dela brâu, dar noi atunci eram la locul nost în pat și zăceam nemișcați cu ochii închiși.

Așteptam sfârșitul. Ca nu cumva să tacă nea Visalon din pricina noastră ne făceam că dormim butuc, cu toate că ne bătea inima de sta să ne înădușă. Cum se nu? În prăpastie de avalma cai, sanie, bătrânul, nea Visalon și haita de lupi în jurul lor! Doamne firește. În inchipuirea noastră vedeam cum s'ar lupi în grămadă, cum sfășie mai întâi caii, cum caută după nea Visalon pe dedesupt, îngrozitor...

Cum a putut scăpa de nu l'au mâncat?

Așteptam sfârșitul și nu da Dumnezeu să mai înceapă. S'au încurcat cu tata în alte povești și și-a uitat de cele de mai înainte. Ne era năcaz pe mama și pe Partene, că nu-l întreabă odată. Înzădar toate, că nime să-i mai zică ceva. Vorbeau de

Însă, am revenit la starea din trecut și nu ne îndoiim, că intervenția energetică a reprezentantului nostru nici pe viitor nu va rămâne fără efect.

Noi nu putem ridica cuvânt în chestia reclamării unui astfel de liberalism, căci ne așteaptă — temnița.

Correspondințe.

Vești bune.

Este un adevăr mai pe sus de orice îndoială, că la înălțarea sau ruina comunelor noastre bisericesti, căpeteniile acestora au rol hotărâtor, dacă căpeteniile sunt harnice, idealiste, neșovăitoare, totdeauna la posturile lor, atunci comunele încredințate conducerii lor vor înainta și vor înflori pe toate terenurile. Și din contră, dacă căpeteniile aceste sunt comoade sau chiar trândave, egoiste, șovăitoare și neîubitoare de ordine și propășire, cu un cuvânt slabe și nevrednice, atunci de bună seamă, că comunele în fruntea cărora au nenorocirea de a sta, nici când nu vor înainta și înflori, ci din contră vor lăncezi sau ce e mai trist se vor ticăloși și vor ajunge la marginea prăpastii.

Pentru adevărarea celor spuse până aici fie-mi permis, ca din zeci de exemple să aduc numai unul singur. E vorba adevărat de comuna noastră bisericască din Aiud.

Comuna aceasta, înainte vreme cu zeci de ani, se afla într-o stare destul de precară. Biserica n'avea nici un izvor de venit. Ea era așa de mică, veche și murdară încât te cuprindea groaza când intrai în ea și știai, că asta e casa lui Dumnezeu. Mică și necorespunzătoare era și casa parohială. Singurul edificiu școlii era bun și corespunzător legii;

și asta mulțumită marinimosității mecenajilor noștri. Căci poporul credincios în lipsa inițiativei, nu prea știa să se îngrijească și jertfească ceva pentru școala și biserica sa, trăia mai mult de capul lui, certându-se mereu și învinuindu-se unii pe alții pentru starea cea miseră în care se află ei și biserica lor.

În halul acesta a aflat acum-a zece ani Aiudul părintele protopop Ioan Maior.

Cum a venit în Aiud mai întâi și-a dat silința ca să facă ordine la biserică, școală și poporeni săi, știind bine, că fără ordine și fără disciplină nici când nu se poate face un lucru de treabă. Asta a fost o muncă destul de grea și anevoioasă. Zelul și tactul dlui protopop însă a învins greutatea și pedecile ce iau stat în cale; așa că în timpul cel mai scurt a făcut și introdus pe tot locul cea mai bună rânduială. După ce a adus pe toți și toate la calea cea bună, s'a apucat apoi de înfăptuirea lucrurilor, cari lipseau. Anume, văzând ce slab e îngrijită și împodobită biserica a înființat numai decât o „Reuniune de femei“, cu scopul ca aceasta să se îngrijească în toată vremea de curățirea și împodobirea sf. biserici. Pentru înălțarea serviciului divin și pentru câștigarea și atragerea oamenilor la biserică a mai înființat și un cor bisericesc. Mai în toate Duminicile și sărbătorile ține predici foarte instructive și convingătoare poporului, care-l ascultă totdeauna cu mare atențiune și plăcere.

În legătură cu activitatea aceasta, rând pe rând a adaptat casa parohială, a ridicat pe un intravilan al bisericii o casă de dat în chirie precum și o morgă. În fine în toamna asta a ridicat o nouă locuință parohială modernă cu 6 încăperi, și ce e mai frumos și mai demn de admirat e, că tot în toamna asta a ridicat în centrul orașului o biserică mare și impunătoare, care să fie apă-

rătoarea și păstrarea limbii și legii noastre românești în cel mai șovinist oraș maghiar al Transilvaniei.

Toate zidirile aceste le-a ridicat părintele protopop Maior mai numai din repartiția poporului, căci până acum puține sume a putut colecta dela oamenii de bine. Și chiar aici zace meritul și hărnicia dlui protopop Maior. Pentru că trebuie să se știe, că Românii noștri din Aiud sunt foarte săraci. Cea mai mare parte din ei trăiesc ca zilele muncind de dimineața până seara târziu prin curțile și moștile domnilor de acolo. Foarte puțini dintre ei dacă au o casuță, o grădină și un petec de pământ afară la câmp. Cei mai mulți n'au nici o avere decât brațele cu cari își câștigă pâinea de toate zilele. A ridica dar în așa scurt timp atâtea lucruri mari și costisitoare cu astfel de oameni nu e numai mare hărnicie, ci și mare îndrăzneală.

Când vom avea noi pretutindenea conducători ca dl protopop Maior, atunci să fim siguri, că soarta tuturor comunelor noastre se va schimba spre bine. Și noi asta o dorim din tot sufletul nostru.

Marian Sas,
Inv. Buciumeasa.

Gronică mărunță.

București.

„Valahilor nu le voiu da pământ“ a zis un ministru din Budapesta și ziarul, care șterge ochii tuturor continuă: Azi s'a prezentat la Ministrul de agricultură, o deputațiune de 60 țărani români, din 3 comune ale circumscripției Oradea-mare, plângându-se că locuitorii comunelor fiind lipsiți cu desăvârșire de teren cultivabil, trăiesc în cea mai mare sărăcie. Ministrul în sfârșit își

vaci, de lapte, de frig, scumpete de par'că n'au vorbit nici odată de lupi.

Ne-am roscolit de câteva ori cu grijă în pat, ca să înțelegă care-va; toate zădărnice, căci dela o vreme își luase și nea Visalon rămas bun și a plecat acasă. Ai noștri încă s'au culcat cu toții, jarul din cuptor prindea tot mai multă spuză, era tot mai întunec și mai întunec și liniște mare s'a făcut.

Strângeam pleoapele cât puteam, dar somnul nu ne venea de loc. Ori cum vream, ori cum ne făceam cruce vedeam pe nea Visalon cu caii grămadă și haita nșvârlindu-se în claia de desupt.

Incepurăm a ne învârti mai tare prin pat, căci ceialalți dormeau și nu ne auziau.

— George, George aud deodată pe Niculiță zicând, vezi tu ceva? Ui numai bine cum vine cu gura căscată!

Se adunară amândoi sub țol, de nu se mai vedea nimic din ei. Numai acum începui și eu să mă uit mai cu deamăruntul prin casă. De fapt vedeam cum se cade, cum se desprind lupii din inelele de întunec, ce se roteau îngrozitor. Ochi mulți stau atântiți spre mine și fără să vreau, mă vârâi așa de repede sub țol, lângă ceialalți, încât aceia de frică începură a plânge cu hohot.

În câteva clipe am pus toată casa în picioare. Tata aprinse lumina și când auzi, că de ce plângem, îi era năcaz, de ar fi stat să-l bată pe Visalon.

— Las numai să mai vie el aici, să-mi sparie copiii.

Dimineața nu s'a făcut bine zină, în fugă ne-am luat trăistutele de școală și la Visalon.

— Iată sluguțele mele, zise el, când ne-a zărit intrând pe porțiță. Slugulițele mele cele harnice. Că n'am chiar pe nime cine să-mi mai ajute. Așa copiii moșului. Ian prinde tu furca și adă câte vre-o donă paie. Numai puține și de multe ori. Vezi așa. Tu colo du câte un lemn în casă; tu ferește aici o țăr zăpada... așa vezi.

Nu ne da răgaz nici să vorbim și își văzu de alte trebi.

Lucram cât puteam de iute, căci voiam să mergem și la școală. Dar de unde să mai ajungem? Pe când se întoarsă nea Visalon iar la noi de mult a tras clopoțelul.

— Așa vezi! Harnici băieți! Acum uit ce să vă spun? Mergem până la fauru. Vom potcovi caii, că s'au ciumpăvit de stau tot sus cu picioarele. Tu duci pe asta, tu pe asta și tu pe al cu șea. Așa!

Ne puse la fiecare câte un căpăstru și drumul pe porțiță.

— Dar uite nea Visalon, am cutezat eu să zic, nu ne-ai spus, că ce s'a întâmplat cu lupii?

— Ce lupi?, se grăbi el. Ce era să se întâmple? Am pus pușca la ochiu și când am tras de cocoș așa s'a mai rostogolit, ca o vrabie.

— Că asta-i gândiam noi. Va fi vre-o altă întâmplare, mai ști? Săracu nea Visalon, dar câte n'a mai pățit.

— Că nu ăla, ci lupii din pădure?

— În pădure dară, doară nu o să-mi vină după masă...?

Și-a uitat de bunăseamă. Îi aducem noi la cale numai să ajungem la făuriște.

Cu trăistile de școală după cap, cu caii de căpăstru, mergeam încet unul după altul, de să uita lumea după noi. Nici n'am ajuns bine la făuriște și Visalon ne și trimise îndărăpt la crișmă după un ciocan de rachiu, altcum țiganu nu o să-i stringă potcoavele bine.

— Îi cam frig aici în cămin măi copiii! Voi înghețați aici și caii afară. Ar trebui să-i mai luați de cap, să mai fugiți așa în sus și în jos. Vi să mai încălzăse picioarele. Că îndată e gata și măestrul ăsta. Trase o gură și întinse glăjuța faurului.

Noi fuga cu caii pe afară. Niculiță da după ei, noi îi purtam de cap: Ghi! Săream cât puteam, că era frig nebuneste. Și meșterul n'avea cap să mai gate. Țineau la a doua glăjuță, dar nu se arăta nici unu pe afară. Incepea a se întuneca cerul tot mai tare și bătea un vânt subțire și rece. Vestea ninsoarea, ce trebuie, că era aproape. Eram obosiți de alergare și de foame de diabea mai stam pe picioare. Cel mai mic Niculiță era tot gata să plângă și noi încă nu știam, cum să ne cărăm de pe aci. Cum

desface limba și rostește de pe explenada aroganței sale, așa după cum trebuie să rostească unui grup de mizeri, care pe deasupra mai amintește, prin felul sincer de a să destăinui, pânfigionomia nealterată cu toată durerea ce-i încearcă, prin portul, care-i deosebește de o Europă întreagă, portul unui neam de păstori, liberi, fără pretenții, cu frica lui Dumnezeu, vigoarea Sarmisegetuzei, Laconismul asvârlit de Senior Serényi ca un fulmicator în mijlocul unor creștini desorientați, în a căror brațe se razimă un perete din edificiul statului, în a căror priviri în afară de desamăgire și amărăciune, e așezat rostul, năzuințele împlinite sau infernul în care vor arde cele din urmă aripi ale aspirațiilor noastre, e conținutul unui roman intens, pe care numai titlul te face să gemi. „Valahilor nu le voi da pământ“, foarte frumos v'ăți exprimat, dar să ne fie cu iertăciune dle Ministru, că noi ceștia dela țară dacă nu știm să frecventăm saloanele, fiw'oklocurile, parden-party-urile, seratele de gală, sau concertele date sub diferite patronagii, avem în schimb destulă inimă și minte ca să-i dăm dlui Ministru de agricultură al Dvoastru o parte din noi. Cu desnădăjduiții se cere, să se umble, ca cu niște lei însușoși, ca cu o molimă, care s'ar putea întinde și asupra Ungariei săcătuită de harpagonii dela guvern!

* * *

Revistele și ziarele dela o vreme se precipită din marginea teascurilor ca avalanșele. E trebuincios să arătăm lectorilor în primul rând „Flacăra“ o revistă a cărei copertă și format seamănă cu al Analelor

stam însă așa nici n'am băgat de seamă, că tata e la spatele noastre, că ne smulge căpestrele din mâni și cu o bătă sdravănă croiește la fiecare cal câte una, de fugeau aceia cât puteau cătră hotar.

Deodată am început a plânge toți trei. Știam, că acu vine rândul la noi.

Dar tata nu se uita la noi, ci o lua repede cu bătă cătră făuriște. Ajunse însă prea târziu, căci până atunci așa s'au mai cărat nea Visalon cu țiganu prin ușa din fund, de nu le vedeai picioarele peste grădină, prin zăpadă.

Și nici la noi n'a mai venit. Așa până azi nu știu, cum a scăpat atunci, de nu l'au mâncat lupii? T.

Zicale turcești.

Dacă sufletul moare în munte, paguba e tot pentru casă.

*

Carnea ieftină o mânăucă pisicile și câinii.

literare franceze, pusă sub egida Dlui Banu, care a ispitit și a atras cele mai serioase condee dela noi din țară. „Ranya“ ziar cotidian, care apără interesele scenei, dar mai cu seamă ale pungei domnilor din redacție. Aci se poate ceti memoriul artistei noastre de primul rang, Dna Voiculescu, care abundă de anacronisme. Serile trecute s'a jucat la T. Național premieru „Vioara“ de Max Mourey, plină de spirit rafinat în care se ridiculiză nepriceperea cunoșcătorilor de obiecte de artă, șarlatania și specula negustorilor de lucruri zise artistice — Un bohem prăpădit ca vai de el, joacă o farsă, anticarului Flak. Pentru ca farsa să poată răuși deplin, un amic al vagabundului, Flure, se improvizează în contele american Krabs. Amicul Krabs vine în magazinul anticarului și dintre toate lucrurile de ne-preț alege tocmai vioara lui Flure, pe care acesta o lăsase în adins, zicând, că e un „Stradivarius“. Americanul îi oferi douezeci de mii de lei. După plecarea lui Krabs, intră Flure, care voește să-și răscumpere instrumentul cu zece mii de lei. Flak pornește într'o goană la hotel, ca să vândă vioara celui din noul continent, însă Krabs întâlnește pe Flure în anticărie, unde își împart banii luați pe vioară. În timpul acesta sosește Krabs la hotel; Flak emoționat îi oferă vioara și-și așteaptă capitalul; însă falșul american declară atunci, că s'a înșelat, că vioara nu are nici o valoare. Desnădejdea plină de umor a lui Flak! Iată, că intră un alt amator de artă, care auzind, că anticarul a dat pe o vioară zece mii de lei, îi oferă douezeci de mii de lei! Rolul lui Flak a fost interpretat de cătră neintrecutul Soreanu. Soreanu e un artist din cap până în picioare, e un artist, băgați bine de seamă!?

Gronică locală.

Duminecă seara societatea „Inocențiu M. Clain“ a clericilor noștri și-a ținut concertul în frumos decorata sală de gimnastică.

Concertul a succes foarte bine, public a fost însă prea puțin. Nu știm pricina care a putut reținea familiile noastre și chiar preoțimea din gremiu să nu iee parte la această producțiune artistică. De sigur și vremea rea, ploioasă a împiedecat pe mulți, dar poate și împregiurarea, că în anul acesta au fost la noi destule serbări, așa cât oamenii nu se mai doresc la astfel de distracții, fie chiar așa de bine succese, cum a fost concertul acesta.

Singuraticile puncte din program au fost mai aplaudate. „Imnul Astrei“ era cu acompaniament de orchestră, a fost puternic. Toate corurile de altcum au dat dovadă de multă disciplină și siguranță în cântări. Clericul I. Băcău, dirigentele corurilor și a

orchestrei merită multă laudă. D-sa s'a dovedit de artist și în aranjarea cântecului poporal „Dorul“ și a marșului final, cari au plăcut mult și au fost bisate. Soliștii: E. Cosma, și mai ales G. Pataky au dat dovadă de glasuri bine disciplinate și plăcute, iar L. Stupinean s'a arătat ca bun manuator al arceșului.

Bravii noștri clerici pot fi deplini satisfăcuți și mângâiați că toți cei de față, — între cari amintim toți preoții din jur, — au mers cu impresii foarte plăcute și încântați de progresele frumoase ajunse pe terenul musical.

Stipendiștii arhiedecesani.

Publicăm seria a doua a studenților cari au primit stipendii pe anul școl. 1911/12 din fundațiunile arhiedecezane administrate de stat.

Din fund. Dr. Simeon Ramonțai.

Ioan Colbazi rig. în drepturi Bpesta	630—
Nicolae Comșa med. an. V. Viena	630—
I. Popoviciu silvanist an. III Selmecz	630—
A. Mureșianu jurist an. III Bpesta	630—
I. Ionașiu acad. de pictură I. Bpesta	630—
A. Moldovan silvanist II Selmecz	630—
Ilarie Cojocar voluntar Brașov	200—
M. Baltă rig. în drepturi Bpesta	168—
G. Biji jurist II. Cluj	168—
A. Muthu jurist II. Cluj	168—
I. Domșa jurist II. Cluj	168—
A. Man jurist I. Cluj	168—
D. Negrea jurist I. Bpesta	168—
I. Crișan rigor. med. Viena	126—
A. Moldovan școal. milit. sup. Viener-Neustadt	126—
C. Romonțan gimn. cl. VI. Blaj	126—
V. Mircea gim. cl. VI. Zălan	126—
T. Șermășan gim. cl. VII Blaj	126—
L. Sântoma gimn. cl. VI Blaj	126—
D. Baciș gimn. cl. V Blaj	126—
A. Papp gimn. cl. V Bpesta	126—
V. Cistian gimn. cl. IV Blaj	126—
I. Masca gimn. cl. IV M.-Oșorheiu	126—
L. Donia gimn. cl. III Gyrgyószentmiklós	126—
C. Andrea gimn. cl. II Blaj	126—

Din fund. Ioan Bobb.

E. Stoica gimn. cl. VIII Blaj	120—
O. Anca gimn. cl. V Sătmăr	120—
O. Pop gimn. cl. V Blaj	120—
A. Gergely gimn. cl. III Blaj	120—

Din fund. Petru Maior.

Sabin P. Maior elem. cl. IV Blaj	120—
----------------------------------	------

Din fund. Gavrilă Vaida.

E. Crișan med. an. I. Bpesta	140—
E. Hoblea techn. I. Bpesta	140—
S. Ghizdav gimn. cl. VII Făgăraș	140—
N. Vaida gimn. cl. V. Baia mare	140—

Din fund. Efraim Klein.

Ioan N. Voicu gimn. cl. VIII Blaj	360—
E. Măcelariu gimn. cl. II. Blaj	240—

NEUMANN M.

furnisor al curții și camerei ces. reg.
în KOLOZSVAR, Mátyáskirálytér 14.

Mare asortiment în veșminte bărbătești, de copii și fetițe!

Noutăți.

Intru mărirea lui D-zeu. Cum după o secetă arzătoare înviorează și înverzesc câmpul ploile binefăcătoare, așa și bisericii noastre i-au dat față serbătorească darurile ce i-au făcut în decursul anului acestuia următorii binefăcători: 1) Văduva Coc, născ. Costin Măriuca, care procurând în an. tr. un rând de ornate preoțești, acum li-a completat cu un stihar în preț de 20 cor. 2) Tot văduva Coc născ. Costin Măriuca împreună cu fiul seu Coc Gregoriu, primar-comunal, au procurat un prapor de pâr în culoare azură în preț de 25 cor. 3) Butaș Gregoriu, proprietar a provăzut biserica cu o măseriță de dantelă cu flori vinete în preț de 6 cor. 4) Sălcudean Gregoriu cu soția sa Anica a dăruit bisericii iar o măseriță de dantelă cu flori roșii în preț de 8 cor. 5) Balogh Gregoriu cu soția sa Victoria a procurat tot o măseriță de dantelă cu flori verzi în preț de 6 cor. 6) Costin Casiu, curator-primar a procurat o icoană pentru tetrapodul de închit. cu 2 cor. 40 fil. Pentru aceste binefaceri subscrișul în numele parohienilor le exprim recunoșcătoare mulțumită, rugând pe D-zeu ai înscrie în cartea cerească a acelor-ce iubesc frumuseța casei Domnului. Ațintiș, 15 Noemvrie 1911. Alex. Barbulescu, paroh gr.-cat.

Vlaicu obține 110 km. pe oră. Din București se anunță: Inginerul Aurel Vlaicu, schimbând elicele aparatului său a obținut miercuri o viteză medie de 110 km. pe oră.

Succesul acesta dovedește, că aparatul Vlaicu este susceptibil de performante cari pun mașina aceasta românească mai presus de multe din cele mai bune aparate străine.

Promoție. Dl. Ionel Pop, fiul fostului vear al Năsăudului, în zilele acestea a fost promovat la gradul de doctor în științele juridice.

Sincerile noastre felicitării!

Animalele și alcoolul. În menajeria Barnum și Bailey din America, în zilele acestea s'a făcut o serie de experimentări foarte ciudate, în ceea ce privește consumarea și influința alcoolului asupra animalelor. Din aceste experimentări a ieșit la iveală faptul, că cele mai multe animale sunt antialcoolice. Unele simțind mirosul, nici nu au voit a să apropia de vasul cu fluidul alcoolic. Numai ursul și hipopotanul s'au arătat a fi prietini alcoolului. Ursul s'a făcut troacă. Asupra hipopotanului însă n'a avut nici un efect alcoolul.

Ștudenți universitari. După-cum reiese din anuarul de curând apărut al universității din Budapesta, numărul elevilor a fost de 6856. După confesiuni, locul prim dintre aceștia îl ocupă rom.-cat. cu 2912, urmează apoi israeliții, cu 2361, reformații cu 702, luteranii 497, gr.-or. 199, gr.-cat. 152, unitari 21 și 7 nenorociți sunt fără confesiune.

Frumoasă perspectivă.

Atentat contra splendidului monument al lui Zola. Acum câteva zile, intelectualii Parisului au ridicat un splendid monument intru amintirea romancierului patologic Emile Zola. A doua zi întreg monumentul a fost găsit mângit cu cerneală de sus până jos. Nu se știe încă cu siguranță autorii atentatului.

Erupția vulcanului Stromboli. Din Catania vine știrea că vulcanul Stromboli a erupt cu mare violență. După două explozii puternice a urmat o erupțiune strajnică de fum negru și materii incandescente. Apoi o ploaie deasă de pietri a început a înfiora ținutul Vulcanului.

Publicul și ziarele. Un ziar străin descrie raportul de astăzi dintr'o gazetă și cetitorii săi. Iată câteva din aceste note: „A redacta un ziar este o indeletnicire grozav de plăcută. Dacă ziarul se ocupă mult de politică, cetitorii pretind literatură; dacă li-se dă literatură, cer mai multă politică. Când literile sunt prea mici, nu le pot ceti; când literile sunt prea mari, ziarul cuprinde prea puțin material. Dacă se tipărește câte o glumă când și când, ziarul nu e destul de serios; iar dacă nu se tipărește nici o glumă, ziarul este redactat de ființe reci și moroase. Un raport nepărtinitor despre o adunare, teatru sau concert, este mai bine să nu-l faci, iar dacă nu-l faci, iarăși ai supărat lumea. Publicând biografia unui om însemnat, redactorul este părtinitor; dacă nu i-o face, redactorul este nepăsător, ori chiar reutacios. Merge d. redactor la biserică, este clerical retrograd; nu merge la biserică, este om lipsit de credință. Dacă șede prea mult în redacție, desconsideră publicitatea; dacă stă în cafenea sau restaurant, se zice că mai bine ar merge acasă sau în redacție să-și lucreze foaia. Ești cumva rău plătit, îți îndujmănești colaboratorii; îi plătești în regulă, atunci lumea zice, că cine mai știe din ai cui bani?”

Dare pe necăsătoriți. Camera principatului Mecklenburg, în ședința sa din urmă a votat un proiect de lege, care stabilește o dare de 25 procente pe fiecare bărbat trecut de 30 ani. Sunt dispenzați numai aceia, cari au de-a susținea părinți sau frați neputincioși.

Pressă chineză. „Gazeta Trans.” scrie despre pressa chineză: În urma evenimentelor ce se desfășoară în China, au început și ziarele chineze să se bucure de mult așteptata libertate de presă. E interesant să cunoaștem din acest prilej, intru câtva starea pressei chineze, despre care până acum să știe foarte puțin. În marele imperiu apar în limba chineză cu totul 14 ziare, anume: câte 5 în Hong-Kong și Shanghai și câte unul în Peking, Canton, Amoy și Tientschin. Foia oficială a Chinei este „King-Pao”, care este cel mai vechiu ziar nu numai din China, ci din lumea întreagă. Deoarece cuprinde numai date oficiale, acest ziar are foarte puțini abonați. O dezvoltare a pressei chineze s'a început mai târziu, în provinciile de pe litoral, unde s'a înființat un ziar după modelul celor europene. Primul ziar cotidian al Chinei este „Shen Pao” sau fostul „Curierul din Shanghai”, care s'a înființat în anul 1870. Aceasta are mai mult de 300.000 abonați. O altă foie chineză „Hu-Pao” numără 60.000 de cetitori. În urma concesiunii libertății de presă atât rubrica politică a ziarelor, cât și numărul cetitorilor se mărește pe zi ce merge; deoarece ce poporul chinez se interesează foarte mult de frământările, ce zguduie de prezent imperiul.

Ucenici Români. Pentru o mare fabrică de postav în Sibiu se caută în grabă 4 ucenici Români de 15—17 ani, sănătoși și voinici. Ucenicia ține 4 ani, în cari cei primiți capătă locuință și pentru vipt în anul I. la zi câte 80 fil., în anul II. 1 cor., în anul III. și IV. câte 1 cor. 20 fil. A se adresa prin redacția „T. Român”.

A apărut:

Călindarul „Unirei”,

de un cuprins bogat și variat. Partea literară și economică e peste 160 pagine tipar, având numeroase ilustrațiuni și vederi dela adunarea de astăvară dela Blaj. Pentru orientarea cetitorilor noștri schițăm aci cuprinsul părții literare și economice:

Serbările culturale dela Blaj: a) *Introducere*, prețuia serbărilor, seara de cunoștință, Blajul iluminat.

b) *Ziua primă:* Sta liturghie, adunarea generală a Asociațiunii — ședința primă, deschiderea expoziției; banchetul; conductul etnografic și petrecerea populară; concertul.

c) *Ziua a doua:* Acte de pietate; adunarea generală a fondului de teatru — ședința primă; ședința festivă a secțiilor Asociațiunii; prânz festiv în onoarea oaspeților; ședința a doua a Asociațiunii; Vlaicu; Mănăstirea Argeșului; bal.

d) *Ziua a treia:* Ședința a II-a fondului de teatru; prânzul mitropolitului Mihályi dat în onoarea artiștilor; ședința a treia a Asociațiunii; alegerea prezidenților; teatru.

e) *Expoziția despărțământului Blaj:* Secția școlară; istorică-culturală; a industriei de casă; secția silvanală-agricolă; a industriei și comerțului și tipografia seminarială.

f) *Post festa.*

Apoi:

Din „*Divina Comedie*”: *Infernul*: traducere în versuri de George Coșbuc (pusă la dispoziția Unirii de ilustrul autor cu ocaziunea petrecerii dsale în Blaj. Notele la *Infern* le-a scris dl prof. seminarial Dr. Alexandru Nicolescu.)

Blajul, poezie de Rello.

Tata-Moș, de Alexandru Ciura. (Din volumul scriitorului, ce a apărut de curând).

Poporul, schiță de T.

Cel mai tinăr fundator. O pagină comemorativă scrisă de Al. Ciura, despre Vasile Zehan, un elev al Dsale:

Poezii, de Oct. Goga și Cincinat Paulescu.

O poveste, de Carmen Sylva.

Impresii din văzduh, de Aurel Vlaicu.

Doze serbări culturale. (Desvălirea monumentului Eminescu la Galați și iubileul universității dela Iași).

Glume, snoave, povești etc.

Cum să ne apărăm de păduchii de frunză, de dl Ioan Pojan absolvent al școlii de pomologie și aplicat la domeniul metropolitan.

Partea economică: Călindarul stuparului, împărțit pe cele douăsprezece luni.

Sunt tot atâtea articole scrise de mâinile cele mai competente, cari fac acest bogat material interesant și atrăgător.

Atragem de cu vreme atențiunea cetitorilor asupra Călindarului Unirei, care va fi un decor pentru ori care casă românească. Căci așa o carte actuală cu atâtea pagini vrednice de păstrat pentru posteritate e o raritate.

Se poate comandă la *Librăria Seminarială* în Balázsfalva—Blaj și costă:

70 fil. + 10 fil. porto.

Partea Literară.

Sborul dela Simplon.

(Continuare.)

Groznică lucruri a pățit Chavez. „Grozav“, repetă el și zicea, că dacă astăzi nu și-a rupt capul, apoi nu și-l va mai rupe niciodată. Într-aceea Weymann cercuește mereu peste valea râului Rhône. Chavez, arătând spre el, zise în glumă: „Dacă Weymann vrea să-și frângă gâtul, cu atât mai rău“. Inșă americanul cu sânge rece numai la aceasta nu se gândea. După-ce ajunsese la înălțime de 300—400 m. (așadar cam 1300 m. dela suprafața mării), se coboară iar și la 6³/₄ ore aterisează în mijlocul aerodromului. „Ce ți-s'a întâmplat? îl întreabă. El răspunse cu liniște: „Nimic! Am încercat aparatul și motorul. Ambele funcționează bine, vântul însă nu merge bine“.

Cei cari au plecat cu automobilul, înainte de ascensiunea lui Chavez, încă spuneau, că ajungând în fundătura Saltine, deteră de un vânt, care scutură cum se cade arborii de pe lângă drum. Era un vânt neregulat. Afară de aceea era și o ceață groasă. Sborul pare imposibil, și li-se și spune, că profesorul Maurer ar fi telefonat deja la Brig în sensul acesta. Astfel, trecând pe lângă grupele de excursioniști, ei le strigară, că azi nu se va sbura. Dar deodată, când se apropie deja de Simploncium, văd o grupă de oameni, cari gesticulând vehement, arătau spre un punct îndepărtat. Privesc și ei și recunosc aparatul lui Chavez, ca o linie subțire, cam 1000 m. peste virful păduros. Se apropie ca săgeata, și devine tot mai mare. Cu inima tremurândă se uită la el, cum luptă contra vântului. Se clătină, se urcă și se coboară.

În Domodossola cerul era noros, în vale era ceață. Duray făcu toate pregătirile la locul de aterisare, care era ținut în cel mai mare secret. Toți au respirat ușurați, când au auzit că Chavez s'a reintors.

Cu aceasta se sfârși actul prim al spectacolului grandios; primul atac contra Simplonului a fost respins. Chavez a dat o dovadă splendidă despre energia sa. Cu atât mai de nebiruite apăreau celelalte greutăți. În diferite ziare se putea deja ceti, că un sbor peste Alpi, este ceva prea cutezant, și că vor absta dela gândul acesta. Silesianul Wiencziers încă era de părerea aceasta.

Nu așa cugetau Chavez și Weymann. Chavez zise cătră pretinul său Christiaens: „Ați jertfi viața, fără de nici un folos, ar fi o nebulie; a ți-o jertfi, pentru-ca să învingi, este frumos“. Încă înainte de ameazi merse cu automobilul la Simploncium și mai departe la Domodossola, pentru-ca să se convingă cu ochii proprii despre împregiurările de pe acolo. Era îmbrăcat încă în costumul de aviator. În Domodossola se întâlni cu Duray și cu alți membri din comitet, cari tocmai se pregăteau să se așeze la masă fiindcă, judecăm după timpul cel nefavorabil, pe astăzi nu se mai așteptau, să se mai facă vre-un sbor. Chavez se așează lângă dânsii, vesel și ospăta cu atâta poftă, încât nu se vedea nimic din agitatea de azi dimineată.

Numai când conversația se intrerupea pe câte un moment, peste fața lui părea că trece un nor ușor de tristete. Seara, când se reintoarse la Brig, unde dinaintea hotelului fu întâmpinat de o ceată de admiratori, trimise comisarilor știrea, că în ziua următoare va sbura.

Inșă dimineța următoare (Marți, 20 Septemvrie) timpul a fost așa de urât, încât cei doi aviatori, Chavez și Weymann, au fost treziți, numai ca se li-să spună, că pot dormi mai departe, ceea-ce se și întâmplă. Toată ziua cerul a fost acoperit cu nori grei, a nins și a plouat; afară de aceea bătea și un vânt puternic. Chavez se folosi de ziua aceasta, ca să studieze mai cu deamăruntul drumul peste Langensee până la Milano. A fost serbătorit peste tot locul. Când cei din Milano la despărțire i-au strigat: „La revedere în Milano!“ El răspunse vesel și plin de încredere: „Inșă nu cu trenul, ci prin aier!“

Mercuri, (21 Septemvrie) a fost asemenea timp urât, încât nu se puteau gândi la sburat.

Joi, (22 Septemvrie) sârbătoare mare în cantonul Wallis, aduse vreme senină. Vântul însă mai sufla cu tărie, mai cu seamă în straturile de mai sus ale aierului. La 7 ore 20 minute dimineța elvețianul Taddeoli făcu o probă de sbor, care dură 15 minute. Spunea că e foarte frig. Mânile și picioarele îi erau amortite. La 9¹/₄ Weymann anunță, că voește să facă o probă de sbor. La 9¹/₂ se urcă în biplanul său. Se coboară însă îndată, fiindcă helicele nu funcționau bine. Defectul acesta este delăturat în curând și la 9.40 se urcă în văzduh. Tot mai sus și mai sus își face circuiturile sale și prin cărmuire isteată știe să se păzască dinaintea vântului caprițios. Privitorii, cari îi urmăreau mișcările prin binoculi, erupseră încurând în strigăte iubilătoare. Deodată însă Weymann se reintoarce iarăși și aterisează la orele 9.47. Cârma încă nici acum nu e în ordine deplină. Frigul i-se păru suportabil. El povestește surizând observațiunile sale. Sângele său rece produce admirare. La 10 ore face a doua încercare. Se ridică încet, tot mai sus, în valea cea largă a Rhône-lui. Priveliștea este de o frumuseță nespusă. Lui Weymann însă nu-i succede, să se urce la înălțimea de 1400 m. După 10 minute aterisează. A treia încercare, la orele 10.55, îi arată un nou defect al aparatului. Se coboară, pune ca să împingă aparatul în hangar, și împreună cu mecanicii săi, se apucă de reparaturile necesari.

Iar Chavez? Cu puțin înainte de 10 ore s'a reintors dela Simploncium, unde a făcut niște observațiuni, și acum așteaptă, ca pretinul său Christiaens să dea de acolo semnalul pentru sbor. Inșă acolo sus este frig mare și din când în când vine și câte o lovitură de vânt. Christiaens nu îndrăznește, să dea semnalul. El speră, că după-ameazi pela 4 ore timpul va fi mai favorabil. Chiar și Chavez, după-ce la prima încercare a învățat a cunoaște răceala de sus, este de părere, ca mai bine să sboare după-ameazi. Inșă după-ameazi începu să ningă, Chavez merse până la virful pasului, împreună cu Paulhan și descriese acestuia cu deamăruntul sborul său de Luni. Paulhan, care este în călătorie spre Milano, spune că sborul peste Alpi este posibil, însă numai pe timp absolut

liniștit. Inșă când te poți aștepta la așa ceva între munții aceștia? Inșăși meteorologul Maurer spune că s'a isprăvit cu sborul alpin. Mulți se indoesc încă despre lucrul acesta, însă „Corriere della Sera“, unul dintre cele mai de frunte ziare ale Italiei, face deja propunerea pentru un sbor dela Lyon la Turin peste Mont Cenis, care avea să fie săvârșit în anul viitor. Cattaneo, Wiencziers, Paillette începură a-și desface aparatele. Și totuși, îndeplinirea planului temerar era atât de aproape.

Vineri, în 23 Septemvrie, toți erau siguri, că se va face încercarea hotăritoare. Din toate părțile sosiră excursioniști. Al doilea act al dramei avea să se sevărească repede ca fulgerul. Vremea e senină. Cătră 10 ore, în partea cătră nord vântul nu bate aproape de fel. Imediat spre sud dela pasul Simplon bate vânt puternic, însă mai departe spre sud este vreme escelentă. Chavez care dimineța nu și-a luat nici atâta timp ca să se radă, stă lângă telefon, pentru a primi știri dela Christiaens din Simploncium. Aceste sunt însă puțin încurajătoare, iar el nu mai avea răbdare să mai rămână aci jos. Voia să se convingă cu ochii proprii. În costumul seu asemănător cu al eschimoșilor grăbește cu automobilul la Simploncium. La înălțime de 1300 m. dă de zăpadă proaspătă. Ștudiază cu zor aierul. Fâlcile îi sunt în mișcare nervoasă. Vorbește puține, însă cu hotărire. „Trebuie să sbor. Vreau să ajung cel puțin până la Simplon“. Cu ochii proprii vede, cum vântul ostie îndoiește brazii. Christiaens socotește iuțala de 15 m. pe secundă. Paulhan vine cu automobilul din partea cealaltă și constată, că mai departe spre sud nu bate vântul de fel. Christiaens propune, să se aștepte până în ziua următoare. Chavez strigă: „Ba nu, acum îndată! Mergem la Brig!“ Pe când el mai aruncă o ultimă privire asupra regiunii, Paulhan îi mai dă câteva instrucțiuni și apoi cu automobilul său îl duce la Brig.

Aci, la 1 oră, Weymann tocmai și-a fost pus în ordine biplanul. Când văzu pe Chavez și Paulhan apropiindu-se cu repezițiune, făcu momentan dispozițiunile pentru sbor. La orele 11.10' pornește, și în cercuri mari se urcă tot mai sus. Chavez și aabi putea aștepta, ca să poată pleca pe urma concurentului său. Aparatul său este scos repede din hangar. Inse deja la 11.16' Weymann se coboară iarăși, după-ce a ajuns la o înălțime de 500 m. (deasupra aerodromului). „În aer sunt vârtejuri“, zise el tare, iar cătră Farman încet: „Aparatul nu urcă bine“. Pe când biplanul dispare în hangar, Chavez se urcă cu aparatul său și își pune căciula de piele. Un raportor îl întreabă însă: „E vreme bună la Simplon?“ — „Bună, însă bate vântul“ — „Te pregătești pentru sborul peste Alpii?“ — „Da“. — Șurubul se învârte și la 1.29' să ridică. În trei circuituri grandioase țjunge la o înălțime de 500, 700, 1000 m. deasupra aerodromului. Acum se aiaptă ca un șoim spre Simplon. În curând dispăru după cel dintâi munte (1300 m.) Strigăte iubilătoare răsună în urma lui.

(va urmă.)

Anul de doliu.

(Continuare și fine).

Deci, dacă în interesul unei văduve singuratice, care ori cum mai ușor poate să-și plece capul sub orice coperiș străin e necesară susținerea anului de doliu și pe mai departe, cu atât mai tare o reclamă aceasta interesul orfanilor cari nici n'au unde să se scutească nici cu ce să se susțină. Apoi nime nu le poate nega acestora dreptul la o existență și după moartea tatălui lor preot amăsurat statului în care s'au născut. La întrebarea însă de unde? cum? și cu ce mijloace s'ar putea face aceasta? toată lumea știe că precum n'au putut răspunde înaintașii noștri în trecut, tot așa nu putem răspunde nici noi azi. Căci și azi și în viitor încă mult timp ca și în trecut asigurarea existenței orfanilor de preot amăsurat statului în care s'au născut e tot numai un pium desiderium.

Ca să se vadă, că susținând aceasta nu exagerez nimic, ci spun curatul adevăr, las să vorbească statutele fondului viduo-orfanal, respective a fondului Vancean de pensionare a preoților făcut numai acum doi ani. §. 32 alineatul al doilea zice: „orfani rămași după preoții arhidiecezani îndreptățiți la ajutor, capătă fiecare 25% din proviziunea ce o are mama lor“. Tot acel §, alineatul prim zice: „Văduva rămasă după vre-un preot arhidiecezan cu drept de ajutor întrucât nu i-s'ar concede folosința beneficiului lui... și respective dacă termenul aceluia a expirat — capătă 50% din ajutorul ce se cuvine unui preot cu calificățiune deplină, amăsurat anilor de serviciu ai preotului repausat“.

Cât ajutor poate avea un preot invalid statorește § 29, care în alineatul a) și b) zice: că dacă până la 10 ani, cutare preot a devenit incapabil de serviciu, se împărtașește cu ajutor de 25% a salariului ce-l are, iar în alineatul c) se zice, că „peste 10 ani de serviciu ajutorul preoților se sporește în fiecare an cu 1.5% al salariului, ce-l au în anul respectiv“.

Se înțelege, că acest § are în vedere pe preoții viitorului, adică pe aceia, cari intră în statul preotesc arhidiecezan cu 1 Ianuarie 1910; referitor la noi, preoții bătrâni, stabilește § 34 următoarele: „preoții arhidiecezani, cari au plătit cel puțin un an taxa anuală statorită în aceste statute precum și taxa fundamentală... pot trece în deficiență, pe baza statutelor prezente, dar ajutorul lor nu poate fi mai mic decât maximul ajutorului ce l'ar fi căpătat pe baza § 20 al statutelor fondului deficienților din an. 1899, dacă au plătit în decurs de cel puțin 10 ani taxa statorită în acelea statute“. Iar tot numitul § 20 statorește, că un preot ajuns la neputință nu poate spera un ajutor mai mare de 400 cor. Deci până în 1920*) nici un preot nu poate avea o pensiuă mai mare de 400 cor., în urma cărei împrejurări nici văduvele preotese nu pot aștepta un ajutor mare de 200 cor. și nici când ar avea pe lângă sine mai mulți și de 4 orfani nu i-s'ar putea da mai mult de 400 cor.

*) Nu stă aserțiunea aceasta, din contră, fiecare preot, care a corespuns §. 34. primesc ajutorul corespunzător. Chiar și acum sunt deficienți cu calificățiune nedeplină, cari au provizie de 620 cor. anual.

Acum dacă vom considera împrejurările traiului și a subsistenței dinainte cu 8—10 ani cu celea de azi și nevrând vom fi siliți a recunoaște, că prin noua organizare de acum doi ani a fondurilor de pensiuă nu mult s'a contribuit — pentru prezent la îmbunătățirea subsistenței veduvelor și orfanilor noștri de preoți.

Din acestea se vede, că nu suntem în pozițiunea, nici e timpul să ne lipsim de anul de doliu. Cu atât mai tare nu, că după ce pensiuă ce se poate da văduvelor și orfanilor de preoți e cu mult mai mică, decât să fie îndestulitoare pentru acoperirea indigențelor vieții, anul de doliu încă nu se poate socoti, decât ca un remediu de amortire a unui organism, ca să nu se simțască durerea operației de a i-se tăia o parte sau alta din el, de care binefacere se împărtașesc chiar și prinsonerii din rebel.

Putem dar să ne lipsim de anul de doliu?! eu cred că nu.

Alex. Barbulescu.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

„Cultura Creștină“ revista profesorilor de teologie din Blaj, Nrul 18, cu următorul sumar:

Noul Vlădică al Gherlei. — **Simion Gocan:** Litera ucide. — **Zenove Păclișan:** Legăturile Românilor ardeleni cu Reformațiunea în veacul al XVI. și XVII-lea. (III). — **Dr. Ioan Bălan:** Autorii cărților liturgice. (I). — **Virgil Pop:** Sa unirea bisericilor. (III). — **Senior:** Reuniuni pentru înfrumșețarea bisericilor. — **Cronică:** Papa Piu X. și predicarea cuvântului divin; Legea sinodală din România; Vaticanul și războiul italo-turc; Congresul catolic din Budapesta. — **Cărți și reviste:** Emanoil Elefterescu: »Cartea neamului«; »Românul«; »Religio«; »Uj korszak«. — **Telefon.**

Verbele auxiliare: sunt, am, voi, de **dr. Octavian Prie** profesor gimnazial în Blaj. Se poate comanda la librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj. Prețul 60 fil + 5 fil. porto.

Octavian Goga, Insemnările unui trecător. Crâmpeie din sbucumările dela noi. Arad, 1911. — „Tribuna“. — Prețul 3 cor. Sunt articole publicate în diferite ziare, „înfrigate din îndemnul unor clipe trecătoare și scrise fără altă pretenție, decât de a contribui din inimă curată la munca de îndrumare a unui popor ingenunchiat, pe care suntem datori să-l luminăm“.

Într-o limbă curgătoare și aleasă sunt expuse păreri și convingeri sincere și isvorâte din gândul și dorul fierbinte de a îndruma, în cât e cu putință, viața noastră culturală, socială și politică pe căi noue și și drepte, pe cari înaintând, autorul crede, că vom ajunge cu sigur țința luptelor și frământărilor noastre din zilele de acum.

Cartea se extinde pe 286 pag., hârtie și tipar elegant, având cuprinsul următor:

Pro domo; Pe drum nou; Tabu; Dreptul criticii; Vrem o credință; Părinți și fii; Generația nouă; Educația în școlile ungurești; Copiii nimăului; Chemarea preoțimei noastre; O deosebire; Cinstea cărjei; Curentul arhierilor; Robia banului; Deputații noștri; Cultura ungurească; Adunări populare; Ne primenim; Adevărul; Mici negustori; Roadele ertării; Fruntașul; Apariții ciudate; Oameni slabi; Condotieri mărunți; Mijloacele lor; Doue judecăți; Crimă și pedeapsă; Doue morminte; Doue mortalități; Politică săsească; Trei rânduri la gazetă; Micile garnizoane; Thalia noastră; De vorbă cu un străin; Fruntași ai neamului; Fericirii noștri expatriați; Un înfrânt; Un falș Coriolan; Diagnoza unui străin; A murit un om; Alma mater; Drumetri întărziati; Fumegă putregaiul; O nouă morală; Invățăminte; Indemnauri noi; Povestea unei case; Morala celor mici; În urma unei pierderi; La groapa lui Bunea; Un suflet frumos; Drumul unui euceritor; Doi robi; Tovarăși de drum; Prin noi înșine.

„Biblioteca scriitorilor dela noi“, în care se vor tipări rând pe rând toți scriitorii români din Ardeal, Țara Ungurească și Bănat, morți și în viață, a apărut întâiul număr: **Alexandru Ciura „Amintiri“.** Volumul are 264 pagini și cuprinde 23 nuvele, a căror subiect e luat din viața nenorociților noștri morți din Munții Apuseni și din viața autorului. Bucățile sunt scrise într-o limbă neoașă românească și cu multă putere și limpezime, că fiecare bucată te captivează, și-ți lăntuie interesul, procurându-ți o rară mulțumire sufletească.

De mult n-a apărut la noi la Români o carte așa de frumoasă și apariția ei, mai ales, că-i tipărită la noi în Ardeal, și e frumos tipărită, e adevărat eveniment pentru literatura noastră națională din Ardeal.

Se poate comanda dela „Librăria Națională“ S. Bornemisa, Orăștie—Szászváros, în editura căreia a apărut. Prețul unui exemplar e cor. 1'60+20 bani pt. porto. La comanda de peste 10 exemplare se acordă un rabat convenit!

O carte foloșitoare. Subt titlul **Comasația** a apărut în edițiunea societății tipografice, Pallas, o cărticică de 100 pag. compusă anume pentru micii economi, în care se tractează amănunțit foloasele comasării. Afară de aceea se spune amănunțit, pe baza legii de comasațiune toate lucrările ce sunt în legătură cu comasarea, ca cererea, spesele de comasare, darea în posesiuni ș. a. Recomandăm această carte tuturor, costă 1 coroană.

I. Pop Florantin: **Anecdote alese**, ediția II. București 1911 cuprinde afară de anecdotele puțin sărate și trei poeme: „Cântarea neamului“, „Mama Tudora și Moartea lui Decebal“.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. **Prețul 30 bani.**

Em. Elefterescu: *Necesitatea religiunii pentru omenire*, ediția II. revăzută și adaogită prețul 50 b.

*

A apărut: **Elemi Népiskola Ertesítő könyvecke** — **Indice pentru școlile populare primare**. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porte

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

*

Cadoul de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul freat 220 cor.

*

Dr. IZIDOR MARCU:

Teologia pastorală volum I. Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 540 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela *Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj* cu prețul 950 cor.

*

Em. Elefterescu: *Cartea neamului pe 1912*, cuprinzând alături cu calendarul, datele istorice, tradițiuni, credințe și datini populare, toate arangiate după luni și zile, afară de aceea bucăți literari și învățături, după lipsele și trebuințele țaranului. Anul II. prețul 2 cor.

*

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodei*, pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobate din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător	—80
" " " doi "	120
" " " trei "	160

plus 20 fil. porto pentru fiecare.

Comandă se pot face la *Tipografia Seminarială*.

*

Sp. Cegăneanu: *Obiecte bisericesti* din secțiunea eclesiastică a muzeului național de antichități din București, studiate și descrise, cu ilustrațiuni frumos executate. București 1911.

*

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la *Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj*. — Prețul tabloului cor. 150 fil.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa**.
Redactor responsabil: **Augustin Gruția**

Concurs.

Direcțiunea »Economului« publică un concurs pentru nou creatul post de *revizor-agronom* cu misiunea de a revizui însoțirile de credit și împrumuturile dela sate și cu îndatorirea de a conduce acțiunea agrară a institutului în centru și de a organiza tovărășii economice, cursuri pentru analfabeți și conferințe agricole la țară. Aplicarea va urma interinal pe un an de probă.

Oferenții vor binevoi a-și înainta ofertele dimpreună cu actele de legitimitate și condițiile de retribuție, la cari reflectează, cel mult până în *15 Decembrie 1911 st. n.*

Direcțiunea »Economului« Cluj.

(102) 1—3

A apărut

ANTOLOGIONUL sau MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeestilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.

Singurul institut de asigurare ardelen

„Transsylvania“

— SIBIU —

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910	K.	5,008,540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,884,801.12
Starca asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	foc „	119,839.992—
	viață „	11,020,266—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,428,317—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(88) 77—?